

Warszawa, 18 czerwca 2024 r.

Wyniki badania myślenia kreatywnego PISA 2022

Polscy piętnastolatkowie z wysoką pozycją na świecie pod względem umiejętności myślenia kreatywnego

18 czerwca ogłoszono wyniki dodatkowej części badania PISA 2022 sprawdzającej umiejętności uczniów z zakresu myślenia kreatywnego. Instytut Badań Edukacyjnych, odpowiedzialny za przeprowadzenie badania w Polsce, opublikował krajowy raport z badania. Badanie zrealizowano w marcu i kwietniu 2022 roku.

Pomiaru umiejętności myślenia kreatywnego dokonano po raz pierwszy w historii programu PISA. Udział w tej części badania wzięły 64 kraje i regiony. Uczniowie rozwiązywali specjalnie przygotowane zadania sprawdzające ich umiejętności w zakresie tworzenia różnorodnych pomysłów, tworzenia kreatywnych pomysłów, oceniania i ulepszania pomysłów w czterech domenach: prezentacja graficzna, wypowiedź pisemna, rozwiązywanie problemów społecznych oraz rozwiązywanie problemów naukowych. Rozwiązanie każdego z zadań trwało od 5 do 15 minut.

Wyniki badania PISA – myślenie kreatywne

Średni wynik polskich uczniów w zakresie myślenia kreatywnego wyniósł 34 punkty. Polscy piętnastolatkowie znaleźli się w grupie krajów z najwyższymi wynikami. Wynik Polski jest zbliżony do wyników piętnastolatków z Łotwy, Belgii i Portugalii. Wśród krajów Unii Europejskiej lepsze wyniki od polskich uczniów uzyskali jedynie uczniowie z Estonii, Finlandii i Danii.

Najwyższe wyniki na świecie uzyskali uczniowie z Singapuru (średnio 41 punktów) oraz Korei Południowej i Kanady (38 punktów), a także z Australii (37 punktów) i Nowej Zelandii (36 punktów). Najniższe – z Albanii, Filipin i Uzbekistanu.

Polska osiągnęła wynik istotnie statystycznie wyższy niż średnia dla krajów OECD we wszystkich trzech badanych wymiarach (tworzenie różnorodnych pomysłów, tworzenie kreatywnych pomysłów, ocenianie i ulepszanie pomysłów), a także we wszystkich czterech domenach (prezentacja graficzna, wypowiedź pisemna, rozwiązywanie problemów społecznych oraz rozwiązywanie problemów naukowych).

Większość krajów, które osiągają wyższe wyniki w zakresie myślenia kreatywnego, zwykle uzyskuje również wyższe niż średnia wyniki w zakresie trzech głównych dziedzin badania PISA – rozumienia czytanego tekstu, umiejętności matematycznych i rozumowania w naukach przyrodniczych.

Tabela 1. Średnie wyniki uczniów w zakresie myślenia kreatywnego w badaniu PISA 2022

Kraj	Średnia (błąd standardowy)	Istotność	Członkostwo w OECD	Członkostwo w Unii Europejskiej
Singapur	41 (1,2)	↑		
Korea Południowa	38 (1,1)	↑	OECD	
Kanada*	38 (3,8)	↑	OECD	
Australia*	37 (3,0)	↑	OECD	
Nowa Zelandia*	36 (2,9)	↑	OECD	
Estonia	36 (3,9)	↑	OECD	UE
Finlandia	36 (2,0)	↑	OECD	UE
Dania*	35 (2,1)		OECD	UE
Łotwa*	35 (1,6)		OECD	UE
Belgia	35 (3,8)		OECD	UE
Polska	34 (2,0)		OECD	UE
Portugalia	34 (2,2)		OECD	UE
Litwa	33 (1,9)	↓	OECD	UE
Hiszpania	33 (2,2)	↓	OECD	UE
Czechy	33 (2,3)	↓	OECD	UE
Średnia dla krajów OECD	33	↓		
Niemcy	33 (1,8)	↓	OECD	UE
Francja	32 (2,1)	↓	OECD	UE
Holandia*	32 (1,2)	↓	OECD	UE
Izrael	32 (1,9)	↓	OECD	
Włochy	31 (2,0)	↓	OECD	UE
Malta	31 (1,8)	↓		UE
Węgry	31 (3,1)	↓	OECD	UE
Chile	31 (2,5)	↓	OECD	
Chorwacja	30 (1,5)	↓		UE
Islandia	30 (2,5)	↓	OECD	
Słowenia	30 (0,4)	↓	OECD	UE
Słowacja	29 (2,4)	↓	OECD	UE
Meksyk	29 (3,1)	↓	OECD	
Serbia	29 (3,9)	↓		
Urugwaj	29 (2,1)	↓		
Zjednoczone Emiraty Arabskie	28 (1,6)	↓		
Katar	28 (4,0)	↓		
Kostaryka	27 (2,9)	↓	OECD	
Grecja	27 (2,4)	↓	OECD	UE
Rumunia	26 (3,3)	↓		UE
Kolumbia	26 (1,6)	↓	OECD	
Jamajka*	26 (0,9)	↓		
Malezja	25 (4,1)	↓		
Mongolia	25 (3,0)	↓		
Moldawia	24 (0,9)	↓		
Kazachstan	24 (2,3)	↓		UE
Brunei	24 (4,0)	↓		
Cypr	24 (1,7)	↓		
Peru	23 (2,6)	↓		
Brazylia	23 (1,2)	↓		
Arabia Saudyjska	23 (3,3)	↓		
Panama*	23 (2,3)	↓		
Salwador	23 (1,1)	↓		
Tajlandia	21 (2,0)	↓		
Bułgaria	21 (2,4)	↓		UE
Jordania	20 (1,1)	↓		
Macedonia Północna	19 (2,4)	↓		
Indonezja	19 (2,3)	↓		
Dominikana	15 (2,3)	↓		
Maroko	15 (2,4)	↓		
Uzbekistan	14 (1,8)	↓		
Filipiny	14 (0,9)	↓		
Albania	13 (1,9)	↓		

W kolumnie „Istotność” ↑ oznacza wynik statystycznie istotnie powyżej wyniku Polski, natomiast ↓ – wynik statystycznie istotnie poniżej wyniku Polski. Szarym tłem wyróżnione są kraje, których średni wynik nie różni się statystycznie istotnie od średniego wyniku Polski.

Gwiazdką oznaczone są kraje, które nie spełniły co najmniej jednego z wymogów realizacji próby. Ze względu na agresję Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy badanie w Ukrainie odbyło się w 18 z 27 regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OECD PISA 2022.

Poziomy umiejętności

W badaniu wyróżniono 6 poziomów umiejętności uczniów z zakresu myślenia kreatywnego. W Polsce ok. 1/3 piętnastolatków charakteryzuje się umiejętnościami z dwóch najwyższych poziomów (poziom 5 i 6). Najwyższy odsetek uczniów z tych poziomów odnotowano w Singapurze, Korei Południowej i Kanadzie (odpowiednio 58%, 46% i 45%). Zarazem jedynie 4% polskich uczniów uzyskuje wyniki na najniższym poziomie 1. lub poniżej tego poziomu. Oznacza to, że stosunkowo niewielki odsetek uczniów w Polsce ma niskie umiejętności z zakresu myślenia kreatywnego. W kilku krajach biorących udział w badaniu odsetek uczniów, którzy nie osiągnęli 1. poziomu umiejętności, wynosi powyżej 20% (Filipiny, Albania i Maroko – odpowiednio 36%, 29% oraz 24% uczniów poniżej poziomu 1).

Różnice pomiędzy dziewczętami a chłopcami

Dziewczęta wykazują średnio wyższe umiejętności w zakresie myślenia kreatywnego niż chłopcy we wszystkich krajach uczestniczących w badaniu. W Polsce średni wynik dziewcząt to 36 punktów, a chłopców – 33 punkty. Różnica ta jest istotna statystycznie i zbliżona do średniej dla krajów OECD.

Zróżnicowanie wyników ze względu na typ szkoły

PISA umożliwia wnioskowanie o poziomie umiejętności populacji piętnastolatków. W roku 2022 badaniem w Polsce objęto uczniów liceów ogólnokształcących (stanowiących 47% populacji piętnastolatków), techników (40%), branżowych szkół I stopnia (12%) oraz niewielki odsetek uczniów ze szkół podstawowych (1%).

Różnice w umiejętnościach z zakresu myślenia kreatywnego uczniów uczęszczających do różnych typów szkół są duże. W szkołach branżowych odsetek uczniów, którzy osiągnęli dwa najwyższe poziomy umiejętności (5. i 6.) wynosi 4%, zaś 19% ma umiejętności poniżej 2. poziomu. Lepsza sytuacja jest w technikumach – tylko 3% uczniów nie osiąga poziomu 2., a na dwóch najwyższych poziomach umiejętności jest 24% uczniów. Najlepiej pod względem umiejętności myślenia kreatywnego wypadają uczniowie liceów ogólnokształcących – znikomy jest tam odsetek piętnastolatków z umiejętnościami poniżej poziomu 2., za to umiejętności na dwóch najwyższych poziomach prezentuje prawie połowa uczniów (48%). Różnice te w dużej mierze są rezultatem tego, że do szkół branżowych trafiają uczniowie ze stosunkowo niższymi umiejętnościami z zakresu dziedzin badanych w PISA w porównaniu do liceów. Ponadto w liceach jest znacznie więcej dziewcząt niż chłopców, w przeciwieństwie do szkół branżowych, gdzie chłopców jest więcej niż dziewcząt.

Program PISA i myślenie kreatywne w PISA 2022

PISA (Programme for International Student Assessment, Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów) to jeden z najważniejszych edukacyjnych programów badawczych i największe międzynarodowe badanie umiejętności uczniów na świecie, prowadzone co trzy lata w kilkudziesięciu krajach i regionach. Jego organizatorem jest Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Polską edycję badania przeprowadził Instytut Badań Edukacyjnych na zlecenie Ministerstwa Edukacji i Nauki. Badanie zostało sfinansowane ze środków budżetu państwa.

Celem badania PISA jest sprawdzenie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy i tym samym określenie, na ile młodzież jest przygotowana do podjęcia wyzwań, które staną przed nią w przyszłości.

PISA pokazuje poziom i zróżnicowanie umiejętności piętnastolatków, które rozwijane są w trakcie edukacji szkolnej i poza szkołą. W każdej edycji PISA mierzone są umiejętności matematyczne, rozumienie czytanego tekstu oraz rozumowanie w naukach przyrodniczych. W badaniu PISA 2022 dodatkowo badano myślenie kreatywne oraz umiejętności finansowe.

Myślenie kreatywne mierzone w badaniu PISA zostało zdefiniowane jako umiejętność tworzenia, oceny i ulepszania pomysłów na rozwiązanie problemu lub twórcze wyrażenie się, które może prowadzić do powstania nowej wiedzy, skutecznych i oryginalnych rozwiązań, produktów czy dzieł sztuki.

Ze względu na pandemię COVID-19 ostatnia edycja badania na całym świecie została przesunięta o rok i odbyła się cztery lata po poprzednim cyklu. W badaniu trzech podstawowych dziedzin oraz myślenia kreatywnego Polskę reprezentowało 6011 uczniów z 240 szkół. Badanie w szkołach zrealizowano od 7 marca do 29 kwietnia 2022 roku.

Raporty z badania a także dodatkowe informacje o PISA znaleźć można na stronach: Instytutu Badań Edukacyjnych (pisa.ibe.edu.pl, ibe.edu.pl) oraz OECD (www.oecd.org/pisa/).

Autorki raportu z badania:

Wioleta Dobosz-Leszczyńska, Joanna Kaźmierczak, Alicja Weremiuk

Nagranie do wykorzystania: <https://youtu.be/i93Py6yK6po>

dr Tomasz Gajderowicz, zastępca Dyrektora Instytutu Badań Edukacyjnych

Kontakt dla mediów:

dr Monika Popielewicz-Durakiewicz – rzecznik prasowy

tel: +48 603 302 760

e-mail: media@ibe.edu.pl

Instytut Badań Edukacyjnych jest instytutem badawczym prowadzącym interdyscyplinarne badania naukowe nad funkcjonowaniem i efektywnością systemu edukacji w Polsce. Uczestniczymy w krajowych i międzynarodowych projektach badawczych i wdrożeniowych, przygotowujemy raporty, sporządzamy ekspertyzy oraz pełniemy funkcje doradcze.

